

Nr 28

Regeringens proposition om ändring i lagen (1970: 1028) om rikets mynt, m. m.;

beslutad den 6 februari 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i myntlagstiftningen i fråga om minnes- och jubileumsmynt. Vidare föreslås att de bestämmelser om förbud mot nedsmältning av mynt som nu finns i författning beslutad av Kungl. Maj:t skall tas upp i lag.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970: 1028) om rikets mynt

Härigenom föreskrives i fråga om lagen (1970: 1028) om rikets mynt dels att i 1 § ordet "Konungen" skall bytas ut mot "regeringen", dels att 3 och 4 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Mynt skall finnas i följande namnvärden, nämligen fem kronor, en krona, femtio öre, tjugofem öre, tio öre och fem öre. Dessutom får mynt med ett namnvärde av tio kronor finnas.

Mynt skall finnas i följande namnvärden, nämligen fem kronor, en krona, femtio öre, tjugofem öre, tio öre och fem öre. Dessutom får minnes- och jubileumsmynt med andra namnvärden finnas.

4 §

Om sammansättningen av mynt, i vilka icke ingår guld eller silver, samt om sådana mynts vikt och utförande förordnar Konungen.

Föreskrifter om mynts sammansättning, vikt och utförande meddelas av regeringen.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Genom lagen upphäves lagen (1972: 134) om tillverkning av silvermynt på tio kronor.

2 Förslag till

Lag om förbud mot nedsmältning av mynt

Härigenom föreskrives följande.

1 § Ej får någon yrkesmässigt genom nedsmältning eller därmed jämförlig åtgärd tillgodogöra sig metallen i gällande svenska mynt.

2 § Den som bryter mot 1 § dömes till böter eller fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Genom lagen upphäves kungörelsen (1968: 15) om förbud mot nedsmältning av skiljemynt.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-02-06

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Andersson, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Löfberg, Lidbom, Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén.

Föredragande: statsrådet Sträng.

Proposition om ändring i lagen (1970: 1028) om rikets mynt m. m.

Enligt 9 kap. 13 § den nya regeringsformen gäller att endast riksbanken har rätt att utge sedlar och att bestämmelser om penning- och betalningsväsendet i övrigt meddelas genom lag. Bestämmelser om mynt finns i lagen (1970: 1028) om rikets mynt. Enligt lagen har regeringen ensam rätt att låta tillverka och ge ut mynt. Dessa skall vara lagligt betalningsmedel (1 §). Mynt skall finnas i valörer om fem kronor, en krona, femtio öre, tjugofem öre, tio öre och fem öre. Dessutom får mynt med ett namnvärde av tio kronor finnas (3 §). I fråga om mynt som inte innehåller guld eller silver förordnar regeringen om myntens sammansättning, vikt och utförande (4 §).

Mynt med ett namnvärde av tio kronor är avsedda för minnes- och jubileumsändamål (prop. 1970: 190 s. 42). Bestämmelser om sådana mynt finns i en särskild lag, lagen (1972: 134) om tillverkning av silvermynt på tio kronor. Med stöd av denna lag har Kungl. Maj:t i kungörelsen (1972: 420) om metallinnehåll och storlek beträffande silvermynt på tio kronor meddelat närmare föreskrifter om tiokronorsmyntens sammansättning, vikt och storlek. I kungörelsen (1972: 421) om prägling av jubileumsmynt på tio kronor har givits bestämmelser om utförandet av ett jubileumsmynt med anledning av Konung Gustav VI Adolfs 90-årsdag.

I skrivelse den 10 januari 1975 har myntverket föreslagit att myntlagen ändras så att regeringen i fortsättningen får besluta om såväl valörer som sammansättning av minnesmynt och andra mynt som inte direkt skall tillgodose betalningsväsendets behov. Med minnesmynt bör enligt verket jämnställas mynt som avses utgöra samlar- och gävo-

objekt utan direkt anknytning till någon händelse. Myntverket finner det naturligt att frågan om vilka myntvalörer som skall användas i handeln regleras genom lag men att det däremot knappast längre finns någon anledning att reglera frågan om valörer för minnesmynt eller dessas sammansättning genom lag. Om myntverkets förslag bifalls, har verket för avsikt att föreslå att ett minnesmynt i silver ges ut till åminnelse av den genomförda grundlagsreformen. På grund av att silverpriset har stigit mycket kraftigt är metallvärdet i det år 1972 utgivna tiokronorsmyntet nu omkring 9 kr 25 öre. Mot denna bakgrund är det enligt myntverket inte aktuellt att föreslå någon ytterligare prägling av tiokronorsmynt. För att minska metallkostnaden kan man visserligen sänka silverhalten eller minska myntets format, men myntverket anser inte att någon av dessa åtgärder är tilltalande. Med hänsyn till grundlagsreformens betydelse bör det avsedda minnesmyntet göras relativt stort, 36 mm i diameter. Silverhalten bör vara 925/1000, s. k. sterlingkvalitet. På grund av kostnaderna för att framställa ett sådant mynt måste valören enligt myntverket sättas till femtio kronor.

För egen del vill jag anföra följande. Enligt 79 § 2 mom. den gamla regeringsformen krävdes riksdagens medgivande till åtgärd som innebar ändring av mynts bruttovikt och nettohalt av ädel metall ("skrot och korn"). Bestämmelsen byggde på den numera övergivna uppfattningen att metallvärdet hos ett mynt borde stå i en viss relation till dess valör (se prop. 1970: 190 s. 35) och innebar att frågor om sammansättningen av mynt i vilka ingår guld eller silver måste underställas riksdagen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den nya regeringsformen. Om penningväsendet föreskrivs där endast (9 kap. 13 §) att bestämmelser om detta skall meddelas i lag, dvs. beslutas av riksdagen.

Bestämmelsen i 3 § första punkten myntlagen att mynt skall finnas i vissa angivna namnvärden avser de mynt som behövs i den allmänna handeln. Bestämmelser om valören hos sådana mynt torde höra till dem som enligt 9 kap. 13 § den nya regeringsformen kräver lagform. I fråga om mynt som åsyftas i 3 § andra punkten myntlagen, dvs. minnes- och jubileumsmynt, är läget ett annat. Sådana mynt är visserligen lagliga betalningsmedel men är inte avsedda för handelns behov. Det torde vara tillräckligt att det i lag bestäms att minnes- och jubileumsmynt får finnas, under det att myntens valörer anges i verkställighetsföreskrifter av regeringen. Jag föreslår att 3 § andra punkten myntlagen ändras i enlighet med vad jag nu har anfört. Med minnesmynt bör i sammanhanget avses även sådana mynt som utges för samlar- eller gåvoändamål och som inte är direkt föranledda av någon särskild händelse.

Den nuvarande bestämmelsen i 4 § tar sikte på mynt utan guld- eller silverhalt och avser rena verkställighetsföreskrifter. Bestämmelsen skulle därför i och för sig kunna undvaras. En erinran av detta slag fyller dock

här en funktion och bestämmelsen bör därför enligt min mening finnas kvar. Den begränsning som ligger i att verkställighetsföreskrifterna får avse enbart mynt utan halt av guld eller silver bör dock självfallet utgå. I konsekvens med de föreslagna ändringarna i myntlagen bör lagen om tillverkning av silvermynt på tio kronor upphävas.

Utöver vad jag nu har nämnt bör myntlagen på det sättet formellt anpassas till den nya regeringsformen att ordet "Konungen" byts ut mot "regeringen".

Med anledning av den nya regeringsformen vill jag i detta sammanhang ta upp frågan om att till lag överföra de bestämmelser som nu finns i kungörelsen (1968: 15) om förbud mot nedsmältning av skiljemynt. Enligt kungörelsen är det förbjudet att yrkesmässigt tillgodogöra sig metallen i svenska skiljemynt genom nedsmältning eller därmed jämförlig åtgärd. Med skiljemynt avsågs i tidigare gällande myntlag andra mynt än guldmynt men begreppet förekommer inte i den nya myntlagen. Den som bryter mot förbudet döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Förbudet mot nedsmältning av skiljemynt infördes i samband med en ändring år 1968 i den då gällande myntlagen. En- och tvåkronor hade dittills präglats av silver. På grund av stigande världsmarknadspis på silver hade silvervärdet i mynten närmast sig och t. o. m. vid några tillfällen överstigit de nominella värdena på dessa mynt. Genom lagändringen öppnades möjlighet att prägla en- och tvåkronor som inte innehöll silver. I propositionen om ändringen i myntlagen nämnde jag att jag också avsåg att föreslå Kungl. Maj:t att utfärda sagda kungörelse om förbud mot nedsmältning (prop. 1968: 24 s. 8). Förbudet behövs alltså med hänsyn främst till att metallvärdet i vissa tidigare utgivna mynt, som fortfarande i betydande omfattning används som betalningsmedel, är avsevärt högre än namnvärdet. Förbudet bör liksom hittills avse sådant tillgodogörande av metallen i mynt som sker yrkesmässigt, dvs. i vinningssyfte och i en omfattning som inte är relativt obetydlig. Med åtgärd, jämförlig med nedsmältning, avses att mynt på annat sätt förstörs eller förändras så att de inte längre kan användas som betalningsmedel.

Enligt 8 kap. 3 § den nya regeringsformen skall föreskrifter om brott och rättsverkan av brott meddelas genom lag. Även om straffbestämmelsen i kungörelsen om förbud mot nedsmältning av skiljemynt äger fortsatt giltighet på grund av en övergångsbestämmelse till den nya regeringsformen bör enligt min mening kungörelsen nu ersättas av en lag. I samband därmed bör straffmaximum höjas till fängelse ett år. Som föremål för förbudet bör lämpligen — i stället för svenska skiljemynt — anges gällande svenska mynt. I fortsättningen kommer förbudet därigenom att omfatta även guldmynt.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1970: 1028) om rikets mynt,
2. lag om förbud mot nedsmältning av mynt.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.